

I

Hijgend steekt Bethe de sleutel in de voordeur en haast zich door het brede trappenhuis omhoog. Ze heeft de hele weg naar huis gerend. Kookgeluiden kletteren de treden af en landen aan haar voeten wanneer ze hun eigen deur opent. Het fornuis staat al vol pruttelende pannen, het aanrecht vol schalen en snijplanken. Aan Tobias' gezicht ziet ze dat ze veel eerder had moeten weggaan uit de bibliotheek. 'Wat is er?'

'Oven is weer stuk.'

'Sorry?'

'Oven. Stuk. Gaat niet aan.' Hij doorklieft de lucht met een spatel. 'Zo meteen staat iedereen op de stoep. Waar was je nou?'

Meestal blijft ze niet zo lang zitten, maar vanmiddag had ze een van de felbegeerde luie stoelen aan het raam op de vijfde verdieping bemachtigd, een unicum op zaterdag. 'Ik ben te lang blijven lezen, sorry.' Ze liegen niet tegen elkaar.

Hij legt de spatel neer en wrijft over zijn gezicht. 'Maakt niet uit. Luie stoel?'

'Luie stoel.'

'Kom hier, kus.' Ze kussen, nooit vluchtig, altijd lang, anders zijn ze niet echt thuis aangekomen.

'Heb je T&W al gebeld voor de oven?' vraagt ze.

'Het is echt net gebeurd.'

'Doe ik wel even.'

Een meisje van Tevredenheid & Woongeluk beantwoordt de telefoon – in O. krijg je zelfs nu nog vlees en bloed aan de lijn – en belooft dat er binnen het uur iemand voor de deur zal staan.

De open keuken is het enige verouderde deel van hun verder haast gênant luxe appartement. Als de voornaamste kok van hun huishouden begint Tobias zich er steeds meer aan te ergeren. De afgelopen maanden heeft hij een aantal keer opgemerkt dat onregelmatig vallende waterdruppels een bekende martelmethode zijn.

Drie kwartier later is de elektricien klaar, de oven gerepareerd en de avond gered. De elektricien laat een saunabon achter op het aanrecht, een geste van T&W als excuses voor het ongemak. Bethe legt de bon in het keukenlaatje op de stapel.

Tess en Kars arriveren als eerste. Tess draagt een chic, crèmekleurig mantelpak, maar haar nek en haren zitten onder de verfspatten. ‘Het spijt me, mon cœur, ik kwam te laat uit de studio.’ Ze drukt twee harde klapzoenen op Bethes wangen (Tess heeft ooit in Parijs gestudeerd) en loopt de keuken in. ‘Wat ben jij n  weer aan het maken?’

‘Stelt niks voor hoor,’ zegt Tobias.

‘Ja ja,’ zegt Kars, die zijn vrouw de keuken in volgt. ‘Zijn dat echte amandelen?’

‘Misschien.’

‘Wie heb jij moeten pijpen om echte amandelen te krijgen?’

Tess slaat hem lachend tegen zijn schouder.

Kars grijnst. Altijd als hij licht moet Bethe aan een pad denken, een brede pad met bolle ogen en rode appelwangen.

Kort hierna komt Rob aan. Van hen allen woont hij het langste hier, hij kwam direct na de bouw mee met de eerste golf, dertien jaar geleden. Met zijn zachte stem en lange stiltes is hij een vreemde eend in de bijt. Waar de rest vrolijk door elkaar heen tettert en elkaar liefdevol vliegen afvangt, zit hij het liefst te luisteren. Bethe dacht eerst dat Tobias zijn oudere collega uitnodigde uit medelijden, maar ontdekte al snel hoe aardig Rob is. Bescheiden, lief maar niet saai. Inmiddels is hij Tobias' beste vriend en een volwaardig onderdeel van de vriendendiners, toch blijft er een zweem van goed doel aan hem kleven. Tobias heeft Bethe weleens toevertrouwd dat hij niemand zo graag zijn eten voorschotelt als Rob; hij wil hem nog altijd een beetje bijvoeren.

Terwijl ze wachten op Laurence wrijft Rob zorgelijk langs de geelslappe bladeren van de calathea in de vensterbank.

‘Ik weet het,’ zegt ze schuldbewust. Rob is een fantastisch tuinier. Zijn eigen tuin heeft hij met engelengeduld omgebouwd tot een oase, vol kwetsbare planten die een monnikachtige toewijding vereisen. De groenten die hij verbouwt zouden niet misstaan in de houten kisten van de groenteboeren op het grote plein. Hij zou er meerdere families mee kunnen voeden, maar Rob is alleen, een van de weinige alleenstaanden in deze gezinsstad.

Een halfuur later is er nog geen spoor van Laurence. Als Bethe hem belt krijgt ze zijn voicemail. Het is kwart over zeven als eindelijk de bel gaat. ‘Het spijt me, het spijt me, het spijt me!’ roept Laurence door hun boegeroep heen terwijl hij de trap op rent die de woonkamer in leidt. Zijn dikke donkere krullen verschijnen in het trapgat. ‘Máár:

ik heb een uitstekende reden.' Met twee handen tilt hij zijn aktetas op de koffietafel, het luide gerinkel maant hen direct tot stilte. Hij opent de tas en trekt er een paar wijnflessen uit. 'Ons mannetje is toch niet verdwenen! Hij moest alleen verkassen, iemand had hem weer eens aangegeven bij Stadsdiensten. Blijkbaar verkoopt hij nu van achterin die wolwinkel op het Noordplein.' Tess en Kars grijpen elk een fles en beginnen opgewonden de etiketten te bestuderen. 'Domaine de la Romanée-Conti Montrachet,' zegt Laurence trots. Bethe gaat naar de keuken om glazen te halen.

Wanneer ze zich met hun wijn geïnstalleerd hebben en Tobias de laatste hand aan het eten legt, keert Kars zich met glanzende ogen tot Laurence. 'En, wat maak jij ervan? De grote verdwijntruc?'

Laurence' gezicht betreft, dan glimlacht hij. 'Ach, moeten we het daarover hebben?'

'De wat?' vraagt Tess.

'Niks. Amir en Teun zijn vanochtend vertrokken.'

'Wat bedoel je, vertrokken?'

'De stad uit.'

'Daar heb ik niets over gehoord,' zegt Tess.

Er vertrekken zelden mensen uit O. Bethe heeft het in drie jaar nog niet meegemaakt. Van de vele kunstenaarsvrienden van Tess en Laurence is Amir de bekendste, een angstaanjagend intelligente schrijver wiens werk in zowat elke boekenkast van de stad te vinden is. Zijn man Teun is een collega van Tobias, Kars en Rob.

'Onaangekondigd,' zegt Kars. 'Vanochtend was het Blauwe Huis ineens leeg.'

'Het koffiezetapparaat zijn ze vergeten,' zegt Laurence. 'Dat stond nog aan. Moet je je voorstellen: huis uitgestor-

ven, die twee mannen met de noorderzon, en op het lege aanrecht zo'n eenzaam pruttelend apparaat.' Als docent literatuurwetenschappen is hij natuurlijk meteen op jacht gegaan naar het veelzeggende detail.

'Waarom in godsnaam?' vraagt Tess, geërgerd door al deze informatie over hun vriend die zij niet had.

'Wie het weet, mag het zeggen.'

Tobias zegt dat het eten klaar is en dirigeert hen richting de eettafel. Hij legt zijn hand op Laurence' rug en pas daardoor dringt het tot Bethe door dat Laurence van slag is door het onverwachte vertrek. Niemand van hen heeft daarbij stilgestaan, alleen Tobias.

'En nu is het klaar hoor,' zegt Laurence, 'ik ga deze wijn niet aan een sippe avond verspillen.'

'Het ding is...!' roept hij drie gangen en evenveel flessen later boven hun gelach uit, 'mijn vrije tijd is mij zeer dierbaar. Ik weiger die te vervuilen met eindeloze piepjes.' Hij heeft net verteld dat hij een paar dagen geleden zijn telefoon in de prullenbak heeft gesmeten. 'Voor het eerst in jaren bevind ik me weer volledig in het nú. Het is werkelijk waar crimineel hoe gemakkelijk jullie je aandacht verkwisten aan berichtjes, aan artikeltjes, aan onbelangrijke onzin.' Hij schudt zijn hoofd, gemakshalve vergeten dat je tot voor kort nog geen twee minuten met hem kon praten zonder dat hij héél even snel een berichtje beantwoordde, of héél even snel een foto van een breedgekaakte jongeman onder je neus duwde en om je mening vroeg. Een ander zou zijn schermtijd bijhouden of wat ongebruikte apps verwijderen, maar Laurence is enkel geïnteresseerd in de overtreffende trap. 'Aandacht is dood,' roept hij nu. 'Op klaarlichte dag vermoord, en wij zijn moordenaar en

slachtoffer tegelijk. Niemand verstaat de kunst van de focus nog. Ik merk het aan mijn studenten, die kunnen zich nog geen vijf minuten concentreren. En dat moeten dan de slimste mensen van het land zijn.'

'Hun óúders zijn de slimste mensen van het land. Zij zijn gewoon meegekomen.'

'Maar het is als docent – trouwens, als mens – toch ook je taak om op de hoogte te blijven?' zegt Kars.

'Hoezo, op de hoogte, wat betekent dat? Op de hoogte waarvan?'

'De wereld.' En dan, Laurence' walgende blik negerend: 'Wil je niet weten wat er speelt?'

'Dit, hier, dit is wat er speelt!' Hij spreidt zijn armen boven de overvloedige eettafel. Ze drinken de hele avond al sneller, praten harder dan normaal. Amir en Teun zijn niet meer ter sprake gekomen.

'Er zijn denk ik wel belangrijkere dingen dan onze eten-tjes,' zegt Tobias.

'Daar ben ik het pertinent mee oneens,' zegt Laurence.

'Ik ook.' Tess drukt een dronken kus op zijn wang.

Buiten is het inmiddels donker, ze hebben het licht uit de avond gegeten. Bethe leunt achterover. Ze ziet het gesprek op hun tweewekelijkse vriendendiners voor zich als een organisme. Een nevelig dier dat zich soms over de lange tafel uitstrekt en hen allemaal omvat, om zich daarna weer samen te ballen tussen twee van hen. Drie jaar geleden nog maar kende ze zulke avonden niet, zulke vrienden niet. Toen had ze zich niet kunnen voorstellen dat je dingen kon blijven vinden om over te praten. Pa en ma hadden vroeger nooit bezoek gehad. Die zaten elk in hun eigen stoel de stilte te herkauwen tot het tien uur was en ze naar bed konden. Waarom denkt ze daar nu aan? Ze

schudt haar hoofd en de herinnering valt eruit.

‘Hallo, Bethe?’

De hele tafel kijkt haar aan.

‘Sorry?’

‘Jij merkt het toch ook?’ herhaalt Laurence. ‘Dat jouw leerlingen niets meer voor elkaar krijgen zonder dat er tien andere dingen tussendoor moeten?’

Ze overweegt dit. ‘Nou ja, mijn leerlingen zijn zes. Ik ben al blij als we een dag hebben zonder dat er iemand in zijn oor knipt.’

‘Oké, misschien zijn Bethes bloedjes niet het zenit van argumentatie voor mijn punt.’

‘Wat is precies je punt?’

‘Mijn punt, knappe Tess, licht in mijn ogen, doorn in mijn gehoor: de enige manier om de wereld echt te kennen, is door haar te óntkennen.’

Tobias staat op en loopt naar de koelkast. ‘Dit gaat mijn pet te boven.’

‘Als jij de wereld wilt begrijpen – ja, wijn, lekker! – richt je dan op wat je hier en nu hoort, ziet, ruikt, proeft en voelt, en ervaar dát zo volledig mogelijk. Alles daarbuiten is ballast.’ Laurence knikt naar de andere mannen. ‘Eigenlijk hebben zij drieën het meest intelligente beroep van ons allemaal.’

Tobias, Rob en Kars werken bij Martha, het fabrieks-complex direct buiten de stad, en de hele reden dat deze überhaupt bestaat.

‘Klopt!’ roept Kars.

‘Ik niet hoor,’ zegt Rob.

‘Moeten we het echt over werk hebben?’ Tobias keert terug naar de tafel met een nieuwe fles.

‘Jullie móéten in het moment zijn,’ zegt Laurence, ‘an-

ders vliegt de halve stad de lucht in.'

'Zeg, wat denk jij dat we daar uitspoken?'

'Jullie hebben niet de luxe om je te laten afleiden. Rob, wijze nestor, val mij bij.'

Rob kleurt dieprood.

'Geef hem gelijk, dan zijn we ervanaf,' lacht Tobias terwijl hij met de fles rondgaat. Hij wordt nog altijd nerveus wanneer het over Martha gaat.

'Al mijn studenten zouden verplicht een jaar bij jullie moeten werken,' zegt Laurence. 'Werk doen waarbij er iets op het spel staat. Dan zouden ze zich wel leren concentreren. Daar zou hun schrijven veel beter van worden, en mijn baan een stuk eenvoudiger.' Tobias legt een arm om zijn nek en drukt een kus op zijn krullen. Laurence pakt Tobias' bovenarm vast. 'Bovendien zouden ze dan zulke armen hebben, en dáár zou mijn baan een stuk leuker van worden.' Tobias spant zijn biceps aan en knipoogt naar Bethe, die naar haar twee favoriete mannen kijkt en even niet weet wie ze knapper vindt. 'Afijn,' zegt Laurence, 'dáárom moeten jullie dus je telefoons weggooien.'

'Bedankt voor deze beknopte en heldere uiteenzetting,' zegt Tess.

'Beloofd,' zegt Tobias. 'En nou gaat het over iets anders dan werk, wij hebben ook weekend.'

Na het eten roept Laurence dat er gedanst moet worden, Bethe valt hem bij, ja, dansen, waarom niet? Het is nog vroeg, vroeg genoeg. Samen tillen ze de koffietafel aan de kant en rollen het vloerkleed op. Ze halen Tess en Kars over om T&W te bellen en de oppasdienst te verlengen.

In het begin praten ze nog, maar al gauw zakken hun woorden naar beneden, hun zacht gedronken lijven in.

Iedereen danst met iedereen, ze weten zelfs Rob te verleiden tot een paar verrassend soepele passen, onthaald met luid gefluit. Ze dansen hun gezichten rood, hun voorhoofden bezweet als de parelende wijnflessen die Bethe en Laurence maar uit de koelkast blijven trekken, half gemeente bezwaren wegwuivend. Ze hebben zin om de avond te laten ontsporen. Bethe vergezelt Tess naar het dakterras voor een stiekeme sigaret die ze giechelend als pubers roken. In het oosten, aan de andere kant van de slapende stad, is de lucht vaag oranje: de restverlichting van Martha's vele lampen die dag en nacht branden.

Een tweetal kernfysische doorbraken, bijna twintig jaar geleden alweer, en ineens was het mogelijk geworden: schone energie, veilig en veel en spotgoedkoop. Inmiddels verlicht en verwarmt Martha niet alleen het gehele land maar ook drie buurlanden, en het einde van de uitbreiding is niet in zicht. Er werken ruim vierduizend mensen in de fabriek. Martha wordt geleid door de Moeders, die hun vele kinderen liefhebbend aansturen, en waar nodig enigszins opvoeden. Het reilen en zeilen van de stad is in handen van de Vriendinnen van Stadsdiensten. Toen Bethe en Tobias hier net woonden, bescheurden ze zich om deze benamingen, vooral toen ze zich realiseerden dat een flink deel van de Moeders en Vriendinnen mannen zijn. Maar woorden wennen.

Martha begon als een tijdelijke codenaam, naar de moeder van de hoofdarchitect, maar de eerste lichting kinderen die hierheen trok heeft de naam geadopteerd. Martha is de moeder van hen allen. Dappere pioniers die hun oude leven achterlieten om naar een verre en onbekende plek te trekken, kunnen tenslotte wel een moeder gebruiken.

Het fabrieksterrein is alleen toegankelijk voor wie er werkt. Bethe is er nooit binnen geweest. De kennis en kunde die achter de hekken liggen opgeslagen zijn misschien wel de meest waardevolle op aarde. Hoeveel landen zouden er niet – met de klimaatkwestie zo prangend geworden, het wereldtoneel zo turbulent, de ongelijkheid zo groot en nog steeds groeiend – hun eigen Martha willen, en houden hen daarom met argusogen in de gaten, op zoek naar een zwakke plek in hun beveiliging? Zelfs het luchtruim boven de stad is verboden terrein. Bethe heeft al drie jaar geen vliegtuig gezien. Tobias' contract werd vergezeld door een strenge geheimhoudingsovereenkomst. Het doorkletsen van Martha's geheimen is geclassificeerd als hoogverraad – wie dat doet, wordt in de gevangenis oud. Vandaar zijn zenuwen net. Tobias wil altijd leuk meedoen en is daarom als de dood om zijn mond voorbij te praten. Zelfs Bethe weet nog altijd niet precies wat hij daar uitvoert.

Achter hen wordt op het glas van de deur geklopt. Tobias komt ook een peuk bietsen, kan hem het schelen, Martha heeft geen ogen in de lucht.

Terug in de woonkamer zet Bethe de muziek nog harder, riskeert de toorn van de onderburen. Bij elk nummer peilt ze de reacties, zijn die niet enthousiast genoeg, dan klikt ze gelijk door. Alles om de gedachte aan vertrekken uit ieders hoofd te houden.

Laurence is de laatste die weggaat. Ze moet haar beste vriend de trap af helpen naar de voordeur van hun appartement, in het trappenhuis zoekt hij steun bij de leuning. Hij laat zijn handen over de in het hout gesneden bloemen en